

Ülevaade põhiseaduslikkuse järelevalve kohtupraktikast 2022. aastal

Põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses vaadati Riigikohtus 2022. aastal läbi **12** kohtuasja. Üks kord lahendas põhiseaduslikkuse järelevalve asja üldkogus. Põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumis ja Riigikohtu üldkogus läbi vaadatud asjades tunnistati vaidlustatud õigusakti säte põhiseadusvastaseks ja kehtetuks neljas asjas. Rahuldamata jäeti neli taotlust ja läbi vaatamata tagastati samuti neli kaebust. Tabelis 1 on täpsemalt esitatud põhiseaduslikkuse järelevalve korras lahendatud kohtuasjade tulemusi.

1. Läbivaadatud kohtuasjade sisu ja resolutsioon

Jrk nr	Lahendi number ja kuupäev	Kohtuasja sisu	Resolutsioon
1.	5-21-18/18 RKPJK 08.02.2022	Kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse § 39 lõike 1, lõike 5, lõike 7 punktide 2–4, § 40 lõigete 5 ja 8 ning asjaõigusseaduse rakendamise seaduse § 155 lõike 4 põhiseaduspärasuse kontroll	Jätta taotlus rahuldamata.
2.	5-19-29/38 RKÜK 15.03.2022	Vabariigi Valitsuse 22. jaanuari 2013. a määruse nr 12 „Vanglateenistuse ametniku tervisenõuded ja tervisekontrolli kord ning tervisetõendi sisu ja vormi nõuded“ lisa 1 põhiseaduspärasuse kontroll	Tunnistada Vabariigi Valitsuse 22. jaanuari 2013. a määruse nr 12 „Vanglateenistuse ametniku tervisenõuded ja tervisekontrolli kord ning tervisetõendi sisu ja vormi nõuded“ §-d 4 ja 5 ning lisa 1 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles need oma koostoimes sätestavad, et kuulmise nõrgenemine alla nõutud piirväärtuse on absoluutne vastunäidustus vanglateenistuse ametnikuna teenistuses olemisele, ega võimalda otsustusruumi küsimuses, kas ametnik on vaatamata kuulmise nõrgenemisele alla nõutud piirväärtuse võimeline täitma oma teenistuskohustusi, sh vajaduse korral pärast mõistlike abinõude võtmist.

3.	5-22-1/4 RKPKJ 21.03.2022	XX-i kaebus kriminaalmenetluse seadustiku põhiseadusvastaseks tunnistamiseks osas, milles puudub õiguslik alus vaidlustada kohtuotsuse täitmiseks kohaldatud vahistamist	Jätta XX-i kaebuse läbi vaatamata ja edastada kaebus Riigikohtu kriminaalkolleegiumile.
4.	5-21-30/14 RKPKJ 16.05.2022	Taotlus kontrollida tsiviilkohtumenetluses isikuandmete töötlejalt füüsilise isiku tuvastamist võimaldavate isikuandmete väljanõudmiseks vajalike normide andmata jätmise põhiseaduspärasust	Jätta taotlus läbi vaatamata.
5.	5-22-4/13 RKPKJ 31.10.2022	Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 27 lõike 3 ning § 28 lõigete 2, 5-6 ja 8 põhiseaduslikkuse kontroll	Jätta Tallinna Halduskohtu taotlus rahuldamata.
6.	5-22-2/12 RKPKJ 07.11.2022	Taotlus tunnistada põhiseadusvastaseks „Advokaadile riigi õigusabi tasu maksmise ja kulude hüvitamise kord“ osas, mis võimaldab riigi õigusabi osutanud advokaadile kriminaaltoimikuga tutvumise eest makstavat tasu suurendada kuni 500% võrra	Jätta Tartu Maakohtu taotlus rahuldamata.
7.	5-22-7/4 RKPKJ	XX-i taotlus tunnistada põhiseadusega vastuolus	Jätta XX-i kaebus läbi vaatamata.

	07.11.2022	olevaks pankrotiseaduse regulatsioon, milles see ei kehtesta võlgnike ja võlausaldajate õiguste tõhusat kaitset pankrotimenetluses	
8.	5-22-3/17 RKPKJ 17.11.2022	Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2005. a määruse nr 322 „Kriminaal-, väärteo-, tsiviil- ja haldusajade menetlustest osavõtjatele tasu maksmise ja kulude hüvitamise kord“ § 52 lõike 1 punkti 2 ja lõike 3 põhiseaduspärasuse kontroll	Tunnistada Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2005. a määruse nr 322 „Kriminaal-, väärteo-, tsiviil- ja haldusajade menetlustest osavõtjatele tasu maksmise ja kulude hüvitamise kord“ § 52 lõike 1 punkt 2 ja sama paragrahvi lõike 3 tekstiosa „ja kohtupsühhiaatria-kohtupsühholoogia kompleksekspertiisi“ põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks.
9.	5-22-6/13 RKPKJ 22.11.2022	Lastekaitseaduse § 20 lõike 1 ¹ põhiseaduspärasuse kontroll	Tunnistada, et lastekaitseaduse § 20 lõige 1 ¹ oli kuni 30. septembrini 2022 kehtinud redaktsioonis põhiseadusvastane osas, milles sätestas lastega töötamise alalise keelu isikule, keda oli karistatud kriminaalkoodeksi § 202 esimeses alternatiivis sätestatud teo eest, arvestamata teo toimepanemise asjaolusid.
10.	5-22-8/15 RKPKJ 06.12.2022	Väliskaubandus- ja infotehnoloogiainistri 20. jaanuari 2021. a määruse nr 2 „Turismiga seotud majandusharu ettevõtjate toetamine seoses COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga“ § 4 punktide 9 ja 10 põhiseaduspärasuse kontroll	Tunnistada väliskaubandus- ja infotehnoloogiainistri 20. jaanuari 2021. a määruse nr 2 „Turismiga seotud majandusharu ettevõtjate toetamine seoses COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga“ § 4 punkt 10 ja punkt 9 põhiseadusvastaseks ja kehtetuks osas, milles need loevad käibemaksuseaduse § 40 lõikes 5 sätestatud käibemaksuga maksustatava väärtuse arvutamise erandit kasutava käibemaksukohustuslasest reisiettevõtja käibeks käibemaksudeklaratsioonides deklareeritud käibe.

11.	5-22-5/16 RKPKJ 06.12.2022	Planeerimisseaduse põhiseaduspärasuse kontroll	Jätta Põlva Vallavolikogu taotlus rahuldamata.
12.	5-22-9/2 RKPKJ 19.12.2022	XX-i taotlus tuvastada tema põhiseaduse § 21 lõikes 2 sätestatud põhiõiguse - mitte olla vahistatud üle neljakümne kaheksa tunni ilma kohtu sellekohase loata - rikkumine	Jätta XX-i kaebus läbi vaatamata.

2. Läbivaadatud kohtuasjade statistika

		Kokku	Protsent läbi vaadatud asjadest	Seadus	Valitsuse määrus	Ministri määrus	Õigustloova akti andmata jätmine	Muu (lubamatu individuaalkaebus)
2021 läbi vaadatud PSJV asjad		12	100	6	2	2	1	1
Asja algataja	Kohus	7	58	2	2	2	1	
	Muu isik	5	42	4				1
Lahendi tulemus	Taotluse, kaebuse või protesti rahuldamine või põhiseadusvastasuse tunnistamine	4	33	1	2	1		
	Taotluse, kaebuse või protesti rahuldamata jätmine või põhiseadusvastasust eitav lahend	4	33	3		1		
	Taotluse, kaebuse või protesti läbi vaatamata tagastamine	4	33	2			1	1